

راهکارهای اجرایی سیاست‌ها

کمیته زنان و جوانان

چکیده

پیش فرض‌های تدوین سیاست‌های کلی خانواده در این بررسی در برگیرنده: ضرورت مدیریت اجتماعی کشور با محوریت نهاد خانواده، ضرورت سازماندهی جمعیت ایران مقدم بر سازماندهی خدمات، ضرورت مدیریت فرآیند «تربیت» از مسیر خانواده و همین‌طور ویژگی‌های این سیاست‌ها شامل: تغییر نقطه‌عزیمت و تدوین برنامه‌های توسعه کشور از اقتصاد به فرهنگ، مهندسی مجدد خانواده با همه لوازم آن به عنوان یک نهاد اجتماعی، اتخاذ مبنای واحد در اصلاح و تکمیل نظام حقوقی خانواده، بازتعریف مدل «خانواده، محله زندگی، مسجد» در ساختار اجتماعی ایران، حرکت از «کلی‌گویی» به نیازها، آسیب‌ها، چالش‌ها و روابط خانواده و در نهایت رویکردهای اصلی سیاست‌های پیشنهادی شامل: قانونی (اعم از قوانین ناظر به حقوق و مسئولیت‌ها، نهادها و کارکردها و ساختارها)، تبلیغی و ترویجی، اعلام مواضع و تثبیت دستاوردهای نظام در موضوع خانواده و مبنایی برای تصویب قوانین. و راهکارهای اجرایی در تشریح هر بند سیاست به دنبال آمده است.

واژگان کلیدی

خانواده، سیاست‌ها، راهکارها، قوانین

راهکارهای اجرایی سیاست‌ها

۱- محور قرارداد «نهاد خانواده» به عنوان کلمه طیبه اسلام و کانون و نقطه عزیمت نظام برنامه ریزی و قانونگذاری کشور در همه عرصه‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی.

از طریق:

- مبنا قرارداد خانواده در ساختار برنامه‌های سالانه و پنج ساله کشور به جای قرارداد خانواده در چند ماده محدود.
 - تغییر ساختار برنامه ریزی و قانونگذاری براساس شناخت آرمان‌ها، نیازها، آسیب‌ها، چالش‌ها و توانایی‌ها و کارکردهای خانواده.
 - گنجاندن مسائل مربوط به خانواده در قوانین بودجه سالانه و قوانین برنامه توسعه کشور.
 - رصد مستمر مسایل خانواده از طریق پژوهش‌های اجتماعی.
- ۲- مهندسی مجدد «خانواده» در جامعه اسلامی با مفهوم وسیع آن در قالب ارتباطات و مسئولیت‌های متقابل دینی و بازتعریف کارکردهای خانواده در همه عرصه‌های فرهنگی، تربیتی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی به عنوان فرصتی بی بدیل و ممتاز در ایران اسلامی.

از طریق:

- «مهندسی اجتماعی ایران با تکیه بر شناخت کارکردهای نهاد خانواده و بسط آن در ساخت جامعه و عرصه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی.
 - اولویت قرارداد «مدیریت اجتماعی» نسبت به سایر موضوعات با محوریت خانواده.
 - مأموریت سپاری منسجم و هدفمند به مراکز علمی- پژوهشی و نهادهای فرهنگی برای بازتعریف مدل خانواده در ایران.
- ۳- تبلیغ، ترویج و تسهیل ازدواج و تشکیل و استمرار خانواده به عنوان اصل و محور و امر مقدس و سنت اسلامی و نفی تجرد در جامعه.

از طریق:

- اتخاذ سیاست‌های اجرایی و وضع قوانین و مقررات تشویقی و حمایتی برای ایجاد تمایل به ازدواج و فرزندآوری در زوج‌های جوان.
- فرهنگ‌سازی از طریق رسانه ملی برای ارزش‌گذاری به تشکیل خانواده، مادری و تربیت فرزند به عنوان مسئولیتی والا.

۴- فراهم آوردن مقتضیات، رفع موانع و زدودن آسیب‌ها و چالش‌های «تحکیم خانواده»، فرهنگ‌سازی و ترویج تعاملات اخلاقی در جامعه و خانواده به عنوان اصلی‌ترین عامل استواری خانواده با محوریت سه اصل «رضایت و انصاف»، «خدمت و احترام» و «مودت و رحمت» متقابل برای «آرامش و سکینه» و تحکیم پایه‌های زندگی.

از طریق:

- ممنوعیت نشر برنامه‌های مخمل به ارزش‌های خانواده و روابط اخلاقی در آن از طریق رسانه‌ها و نهادهای فرهنگی - هنری.
- فرهنگ‌سازی از طریق طراحی و نشر «تعاملات اخلاقی در خانواده» و نظارت مستمر بر حسن اجرای آن.
- اتخاذ تصمیمات اقتصادی در حوزه کسب درآمد مکفی در محدوده ساعت کار رسمی برای افزایش ساعات حضور اعضای خانواده در کنار یکدیگر به خصوص پدران.

۵- شناسایی و ترویج ارزش‌های متعالی و سنت‌های ازدواج و خانواده در اسلام و زدودن پیرایه‌های باطل از آن و مقابله دائمی با تهدیدات و تهاجم فرهنگی و مؤلفه‌ها و عملکرد مخرب ضد فرهنگی غرب در مورد خانواده و سبک زندگی خانوادگی اسلامی - ایرانی.

از طریق:

- مبارزه فرهنگی با رفتار «گروه‌های مرجع» درباره ازدواج فرزندان و تشریفات و تجملات آن.
- اهتمام به کاهش فاصله درآمد بین جوانان تحصیل کرده دانشگاهی و اهل حرف و مشاغل با گروه‌های مرجع (ورزشکاران، بازیگران سینما و

تلویزیون و فرزندان مسئولین).

- کاهش بار روانی «احساس عدم دستیابی» در بین جوانان از طریق عدم نمایش ازدواج‌های اشرافی، پررنگ کردن ارزش‌های اخلاقی، کاهش فاصله طبقاتی و ...

۶- آسیب‌شناسی و نیازسنجی مستمر مسائل خانواده به منظور ایجاد پشتوانه اصلاحات و تکمیل نظامات حقوق و برنامه‌های کشور.

از طریق:

- رصد مستمر مسایل خانواده در حوزه‌های فقهی، حقوقی، تربیتی، اقتصادی و ... در نهادهای ذیربط.

- تعیین تکلیف برای دستگاه‌ها و نهادهای ذیربط برای شناسایی و تصمیم‌گیری در حوزه مسائل خانواده با استفاده از نتایج پژوهش‌ها.

۷- بازنگری، اصلاح و تکمیل نظام حقوقی و رویه‌های قضایی در حوزه خانواده متناسب با نیازها و مقتضیات جدید و ایجاد سازوکارهای تأمین عدالت و امنیت در تمامی مراحل انتظامی و دادرسی و ضمانت اجرایی احکام در دعاوی خانواده.

از طریق:

- تعیین تکلیف قانونی برای قوه قضاییه به منظور تدوین نظام جدید حقوقی خانواده با تکیه بر «مبنای واحد فقهی» و تهیه قانون جدید خانواده متناسب با مقتضیات جدید.

- الزام ضابطین و مجریان قانون برای بازنگری همه عوامل و مراحل دادرسی و اجرای احکام به منظور تأمین عدالت و امنیت در همه مراحل.

۸- بازنگری و تعیین تکلیف و اصلاح ساختار و تشکیلات دستگاه‌های اجرایی دولتی و نهادهای عمومی ذیربط برای تأمین مفاد بند ۱ و مسئولیت‌های ناشی از وظایف مصرّح در این سیاست‌ها.

از طریق:

- تهیه و تدوین لایحه جامع اصلاح ساختار و تشکیلات و تعیین تکالیف

دستگاه‌های اجرایی توسط هیأت وزیران.

۹- باز تعریف مدل «خانواده، محله‌ی زندگی، مسجد» و برجسته کردن کارکردهای آنها برای حفظ و ارتقای هویت اسلامی و ملی و صیانت از جامعه.

از طریق:

- تصویب تکالیف قانونی برای شوراهای شهر و شهرداری‌ها.
- تصویب آئین نامه در هیأت وزیران برای همکاری و تعامل دستگاه‌های ذیربط در این خصوص.

۱۰- تعیین شاخص‌های حد و مرز روابط زن و مرد در جامعه به منظور حفظ و تحکیم بنیان خانواده و فرهنگ‌سازی و ارتقای کیفی نهادهای حکومتی برای نظارت و رعایت آن.

از طریق:

- تصویب طرح جامع در شورای عالی انقلاب فرهنگی مشتمل بر تعیین تکالیف دستگاه‌ها و نهادهای ذیربط برای اجرای آن.

۱۱- تأمین نیازهای اقتصادی و اشتغال مولد برای خانواده و طراحی سازوکارهای مناسب برای کاهش دغدغه‌های آینده درباره اشتغال، ازدواج و مسکن فرزندان و ایجاد فضای بانشاط و شاداب برای خانواده‌ها.

از طریق:

- برنامه ریزی بلند مدت برای تأمین اشتغال و مسکن فرزندان از بدو تولد.
- ۱۲- جلب مشارکت خانواده برای پیشبرد اهداف و برنامه‌های کشور در همه عرصه‌های فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و دفاعی.

از طریق:

- سازماندهی اجتماعی ایران با محوریت خانواده.

۱۳- آموزش «مسائل ازدواج و خانواده» در نظام تعلیم و تربیت و نهادهای ذیربط متناسب با سن و جنس.

از طریق:

- تعیین تکلیف قانونی برای وزارت آموزش و پرورش، علوم و تحقیقات، بهداشت و درمان و صدا و سیما.

۱۴- سازماندهی و تسهیل دسترسی به نظام مشاورهای قبل، حین و پس از تشکیل خانواده از طریق حمایت‌های بیمه‌ای، تربیت مشاور و ساماندهی ساختار مشاورهای.

از طریق:

- تصویب آیین‌نامه مربوط به هیأت وزیران و تعیین تکالیف دستگاه‌ها و نهادهای ذیربط در آن.

۱۵- ایجاد سازوکار اجرایی مشاوره و تشخیص صلاحیت ازدواج (عقل و رشد مورد نیاز برای تشکیل خانواده و کفویت زوجین) به عنوان پیش‌نیاز ثبت ازدواج.

از طریق:

- تهیه و تدوین لایحه از طریق قوه قضاییه برای تصویب در مجلس.

۱۶- توانمندسازی هریک از اعضای خانواده در مسئولیت‌پذیری، تعاملات خانوادگی و ایفای نقش و رسالت خود با تأکید بر ارتباط بین نسل‌ها و نقش‌های جنسیتی.

از طریق:

- تقویت مشکلات متولی امر خانواده با تعیین تکلیف قانونی با همه لوازم آن.

۱۷- طراحی مدل‌های اسلامی-ایرانی برای آشنایی دختران و پسران به قصد ازدواج با حفظ حریم عفاف و با نظارت خانواده‌ها.

از طریق:

- تعیین مأموریت برای تشکیلات متولی امور خانواده به منظور طراحی و مدیریت راهبردی آن.

۱۸- شناسایی مستمر عوامل طلاق و فروپاشی خانواده و طراحی سازوکارهایی برای پیشگیری از آن و حمایت همه‌جانبه از آسیب‌دیدگان ناشی از طلاق بخصوص فرزندان و زنان.

از طریق:

- واگذاری تکلیف اجرایی از سوی هیأت وزیران به مرکز امور زنان و خانواده ریاست جمهوری از طریق تصویب آیین نامه مربوطه.
- ۱۹- حمایت همه جانبه حقوقی، اقتصادی و فرهنگی از خانواده های با سرپرستی زنان.

از طریق:

- پیش بینی مواد مربوطه در قانون بودجه سنواتی و برنامه های پنج ساله توسعه.
- ۲۰- مدل سازی برای حفظ احترام و کرامت کهن سالان برای مراقبت های جسمانی و روحی و عاطفی آنان.

از طریق:

- واگذاری تکالیف قانونی به سازمان بهزیستی از سوی هیأت وزیران.